

1.

Ešte v piatok znel víkend v prírode ako dobrý plán. Už v sobotu je však Kúcaný na pochybách. „Čo, chceš po pysku?“ K nemotornej, odpadávajúcej Kúcaného hlave sa ako odpoveď na otázku „Máte prosím vás, kolu?“ v spomalenom zábere blíži veľká slovenská ruka, ktorá ešte pred pol hodinou držala v ruke sekeru. Je to skoro ako v Kúcaného inscenácii Jar na dedine, len naopak. Miestni síce v spomalenom zábere nevitajú pracujúcu inteligenciu chlebom a soľou a starosta nevyzdvihuje prínosy Kúcaného pre život na vidieku a prírastky v chove, ale ani toto nie je úplne na zahodenie. Kúcaný aspoň opäť cíti silnú pást' nespravodlivosti. Aj keď kdesi tam, vzadu v hlave, tam, kde sa mu mobilizujú libidózne pochody, ho predtým štekľil nejasný pocit spojený s jeho zadkom a touto stoličkou a teraz sa zdá, že ten pocit bol správny, Kúcaného evidentne nechytá panika, je to iba menší záchvat nespokojnosti s trochu dramatickejším priebehom. Ale po bitke je každý generál, ako zvykne vraviť Kúcaný, keď mu niečo nevyjde.

Dnes, keď starnúci Kúcaný už s určitou presnosťou presedlal z neistého politického postoja k postojom vo vzťahu k prevládajúcemu názoru ešte nejasnejšiemu a kontroverznému, sa v jeho tvorbe stále viac a viac objavuje postava Boha. Kúcaný si ho predstavuje ako takého vesmírneho arbitra, všetky spory rieši prostredníctvom neho. Je to milá postava, ktorá na Kúcaného nekladie priveľké nároky, a keď Kúcaný po večeroch kradne zo susedného dvora jahody, Boh sa na neho iba blahosklonne a milo usmieva a posväčuje Kúcaného cestu za spravodlivosťou, ktorá má predsa svoje chodníky odlišné od tých svetských. Na tomto mieste je nutné spomenúť, že Kúcaného cesta za Bohom bola zdĺhavá a s vopred nejasným výsledkom. Najprv Kúcaný musel presvedčiť seba, že existuje niečo dôležitejšie než je on sám, čo mu trvalo asi päť minút, a potom si musel primyslieť atribúty tejto postavky. Čo by vzhľadom na množstvo literatúry, z ktorej sa dá čerpať, nemalo byť také náročné. Nie však pre Kúcaného, mnohé veci v odbornej literatúre spájané s Bohom sa mu zdali prítiahnuté za vlasy. Preto musel urobiť korekcie. Tento imaginárny priateľ mal hlavne Kúcaného klepať po pleci, povzbudzovať a rozhodovať spory v Kúcaného prospech, ako aj slúžiť sťa spoločník pre chvíle plné zdĺhavých retrospektív (ako inak, než spomalených), ktoré si po večeroch Kúcaný pretáčal v archíve svojej hlavy. A to všetko sa vymyslelo za rekordných desať sekúnd medzi prvým a druhým chodom bohatej večere v klube spisovateľov na jar roku pána 1990, ktorý sa prekrýva s rokom 0 podľa interného kalendára Kúcaného osvietenia. Samozrejme, Kúcaný takýto výklad nepripúšťa a okolie tvrdí, že keď sa pozrie späť v čas, tak to v ňom zrelo minimálne 20 rokov, ak nie viac.

V okamihu dosadnutia veľkej a úprimnej slovenskej päste na Kúcaného neprívetnosť bradu sa však dostavila takáto retrospektíva naozaj nečakaná. Také veci sa síce stávajú, ale nie Kúcanému, všetky znenazdajky, zrazu a z ničoho nič, veci sa Kúcanému vyvíjajú, u Kúcaného platí iba neustále, rovnako a opakovane. Preto sa táto skutočnosť tváril ako závan čerstvého vánku do stojatých vôd Kúcaného retrospektív. A naozaj, Kúcaného zlomená štvorka vpravo hore a následná dislokácia zubnej protézy uzatvorili kruh. Kruh, o ktorom Kúcaný doteraz netušil, že je vôbec nutné uzavrieť, ale tak to v živote chodí. Ako presvedčivo vraví Kúcaný, „Život je plný prekvapení, študenti, boli by ste prekvapení!“ A tak ako aj v iných jeho poučkách sa aj v tejto skrýva sila trochu ordinárnej, ale neodiskutovateľnej pravdy, na akú je tento teoretik myslenia a praktik entropie zvlášť pyšný.

Keď sa otrásený Kúcaný vypočítal von z krčmy, privítalo ho nadšené počasie plné vtákov hniezd a prichádzajúcej jesene. Na koži cítil prvý náznak chladu, po dlhom sparnom lete sú tieto náznaky zvyčajne posilnené spomienkou na horúčavy a tak sa Kúcaný triasol v zvláštnom chlade, ktorý vlastne ani neexistoval. Kúcaný pôsobil v tomto rozpoložení dosť úboho a tak niekoľko ľudí, v snahe vyriešiť nečakanú nepríjemnú situáciu, ktorá vznikla na zastávke a vzhľadom na to, že inak ničím nerušené príjemné poryvy počasia plného smutnej post-letnej úľavy tak nešťastne zneprijemňovala táto nemilá udalosť, urýchlene mobilmi privolalo záchranku. O chvíľu už Kúcaný pozeral do okruhu tváre pôvodne našťavaného doktora Stárskeho, ktorý sa snažil tváriť ústretovo a plniť svoje povinnosti s nepredstieranou oddanosťou. Ako mnohé iné, aj táto snaha vychádzala nazmar. „Ako sa cítite, kde vás to bolí?“. Bielo-červená dodávka poskakovala uprostred Kúcaného uzavretých kruhov ako neposedný malý čertík, vystrkovala rožky a rušila mikroklimu autobusovej zastávky. Na nosidlách mal Kúcaný celkom inú, novú a originálnu perspektívu. Hľadel na stropný reliéf, z ktorého uprostred bielych nakyprených obláčikov vystupoval plnotučný anjel v bielom a k tvári mu prikladal nervóznou a odsakujúcou gázu. Evidentne staromilská sestrička Grázlová si v hlave notovala pesničky Karla Gotta a keď vystúpili na jej povrch, Kúcaný cítil, že sa blíži jeho koniec. „To nič nie je, ešte budete chlapík, pán Kúcaný...“ drnc, drnc „...óóó mááá leee-jdy karneval, mám tě rád!“

2.

Keď Kúcaný vošiel do miestnosti, bol tam už celý výrobný štáb a bol tam aj mladý nádejný spisovateľ V. Všetky dievčatá zo štábu ho pozorovali, ako rozpráva nejakú banálnu príhodu, ktoré sa Kúcanému stávajú pravidelne. Pri ňom však úplne nespravodlivo tieto príhody nedokážu zaujať, nedokážu prilákať pohľady mladých dievčat a dokonca ani tých starých. Kúcaný mal pocit, že je celému štábu ľúto za tým vzduchom, ktorý svojim telom vytlačil, keď vstúpil do miestnosti a zase raz nenabral odvalu prerošit' V.-ove rozprávania napriek tomu, že bol jednoznačne presvedčený o svojom vyššom postavení.

Pri pohľade na V.-ov tvorivý zápal si Kúcaný spomenul na svoju prvú profesionálnu produkciu. Bol to pred dvoma rokmi na jeseň, keď pre televíziu natačal program pre mládež, v ktorom mladé, starostlivo vybrané inteligentné dospievajúce deti rozprávali neskutočne súvislé poučky. Často sa stalo, že Kúcaný odpovedával niektoré z dievčat z natačania. Nikdy však nedokázal prekonať tú bariéru postavenú z umne navrhovaných

Radoslav Lipták

VILIKOVSKÉHO PAPAĎAJ

(rozmarný remix)

postojov a poučiek. „Mladosť by vám nemala utekať medzi prstami niekde na sídlisku v skupinkách, kde sa mládež samovoľne organizuje a často vytvára hierarchie založené na odmietaní exotického správania, taktó sa tvoria skupinky, ktoré šikajú na základe odlišnosti a strácajú kontakt so skutočnosťou.“ Rozprávali dievčatá a Kúcaný cítil hlboko vo svojom libidóznom zátylku, že majú pravdu. Ruka jeho myšlienok sa síce ovičala okolo štitého drieku a hladila formujúce sa prsia, tvár však ustavične nadobúdala výraz pochopenia a každá veta, ktorá vyšla z jeho úst, znela ako stať z učebnice občianskej náuky. Až prišla tá jeseň a v programe sa objavila istá dievčina. Jej vyspelé názory doplnili dospelo zaoblené prsia a Kúcaný sa primäl k výkonu, ktorý bol korunovaný vášnivým bozkom. V neskutočnej spolupatričnosti k názorom na vývoj mládeže bol nútený zastaviť svoje novonadobudnuté auto a prisať svoje dychyté ja na vlhký obraz nymfy. Dievča sa nebránilo a obetavo sa zapojilo do Kúcaného experimentu a až do istého okamihu všetko prebiehalo uspokojivo. „Nie, tam nie!“ Kúcaný si uvedomil trestné dôsledky svojho správania a v tichosti zaviedol tie lákavé predstavy pred dom, v ktorom žil a bez slov, ale vzdorovito vzpínal svoj zrak smerom k tvorcom poučiek a trestného práva.

A teraz to isté dievča v jeho tvorivom štábe nadšene sleduje výklady spisovateľa V., ktorý je len obyčajnou pomocnou silou pri tvorbe Kúcaného predstáv o filmovom kumšte. Zdrvivúci fakt tejto skutočnosti je pre Kúcaného istým spôsobom neznesiteľný a aj preto Kúcaný musí vstúpiť do V.-ových eskapád.

„Dost' bolo somarín, do práce!“

Keby to bolo na Kúcanom, V. by si už neškrtol. Kúcaný si to však nechce pokaziť u produkčného Hrزال, ktorý mu V.-a odporučil. Bohvie kam všade ešte siahajú V.-ove konexie a tak je Kúcaný nútený len kaziť V.-ov obraz z pozície šéfa a veľkého umelca, ktorý nemá čas na exhibície, ktorým navyše chýba akákoľvek umelecká hodnota. Ide len o zábavu pre nižšie vrstvy a on predsa tvorí umenie. Je to predsa jeho film, kde partizáni pod vedením súdruha Valéria Iljiča oslobodzujú krásnu mladú herečku pred nacistickou zločínou a nie vo V.-ových prázdnych drôchotach o štýle a forme.

V. má však na vec iný názor a preto mu Kúcaný vysvetľuje, ako sa odborne tvorí filmárske dielo, čo, samozrejme, nejaký absolvent filozofickej fakulty nemôže pochopiť. Dôležité nie je svetlo, ale posolstvo, je nutné povedať, kto je kto, aby tomu divák rozumel a potom nechať hrdinov hrdinskou a obetavou smrťou položiť život na oltár vlasti a mladej herečky z ľudového divadla. Je nutné odhaľovať krásu a tragédiu obety, nie sme predsa v Amerike, aby sme len tak navnívoč plytvali filmovým materiálom na svetlá a tiene a nakoniec sa dozvedeli iba kto je vrah.

Kúcaný cíti, ako sila jeho argumentov nakláňa miskú váh v jeho prospech, ako V. jachtá čosi o Mannovi a Viscontim a ako to dievča presúva svoju pozornosť jeho smerom. „To len buržoázní autori si môžu dovoliť takéto zábavky, poctivý autor hľadá pravdu, pátra po obsahu a nie po forme.“ Keď Kúcaného rečnícky talent dosiahol svoj vrchol a na tvári sa mu objavili známky dovršeného intelektuálneho orgazmu, práca na Kúcaného filme mohla začať. Toto veľké víťazstvo si Kúcaný v sebe nosil ešte týždeň a jeho pozostatok v tvári, výraz ktorý si V. nemohol popliesť s ničím iným, ešte ďalší rok.

3.

Veľké dvere s menovkou budúcej hereckej divy, ktorá bola momentálne Kúcaného múzou, v túžobnom očakávaní hostí povzbudzovali aj Kúcaného a tak zaklopal. Keď mu dievča otvorilo dvere, Kúcaný pred sebou tlačil do vnútra fľašu a blabolat čosi o veľkom úspechu prvého premietania. Vnútri sa už všetci radostne poklepalali po plecích a blahoželali si k úspešnému završeniu snáh. V rohu stál zasnený V., jeho hlava sa ocitla v iných dimenziách, keď oči sledovali mladú herečku, ako ponúka hostí koláčmi a alkoholom. V. v jej pohyboch sledoval istú meditatívnu kvalitu, ktorá sa spúšťala protipohybmi zápästí a krku.

Kúcanému sa naopak zazdalo, že zachytil niečo z toho povzbudivého pohľadu, ktorý mu pred rokmi spôsobil nepríjemné rozčarovanie. Tušil, že ani to miesto, kam mu bolo pred rokmi znemožnené sa dostať, nebude také nedosiahnuteľné ako vtedy v tom aute, ktoré neskôr rozbil na križovatke na račianskom námestí.

Najprv sa mu zdalo, že s autom odišla aj spomienka na reláciu v televízii a všetky tie dievčatá. Neskôr sa tá spomienka však vynárala vždy, keď videl auto tej značky a farby, vždy, keď cítil ten špecifický smrad výfukových plynov, si spomenul na to miesto, ktoré nemohlo byť dosiahnuté. Teraz, keď V. Kúcaný stál a popíjal, cítil charakteristickú vôňu svojho rozbitého auta a špil, že to miesto už bolo odkliate. Kúcaný si teraz, v tejto slávnostnej chvíli svojho triumfu, predstavoval chlapcov, ktorí mali viacej šťastia ako on! Boli uhroviť a keď sa túlili k dievčatú, mali neohrabané ruky. Trošku mu pripomínali seba a pri tejto myšlienke sa striasol. Neskôr, keď sa snažil pontúkaným alkoholom potlačiť ten trápny úsmev, ktorý mu ako hnusný tumor rástol na tvári, dospel Kúcaný k záveru, že predsa nie je o nič horší ako tí vymyslení chlapci a aj on má právo na to miesto a preto musí odhodíť všetky zábrany. Kúcaný pomaly cítil v sebe vzopätie mužnej sily a stúpajúcu hladinu alkoholu. Kúcaný vykladal o poslani filmára v dnešnej spoločnosti a aké dôležité je zobrazovať skutočnosť realisticky a pri tom brať ohľad na myšlienku spolupatričnosti a vedúcu úlohu strany, čo-koľvek to znamená. Veľmi tým veciam síce neveril, videl však, že sa tým otvárajú brány jeho domnelého talentu. Rozprával o

význame tých scén, ktoré spolu všetci točili, vysvetľoval, prečo mali partizáni na obed varené zemiaky a aké dôležité pre film bolo, že predstaviteľka hlavnej úlohy odhalila v scéne s fašistami nahé prsia. Podľa Kúcaného to

... bola metafora, nahota proti zbraniam a násiliu, pretože v konflikte s vecami ako sú samopaly MP40 je nahota symbolom vzdoru.“ V. to už nevydržal počúvať, ale zbytočne zatvoril oči, Kúcaného hlas prenikal aj za viečka.

Neskôr, keď nálada vrcholila, Kúcaný pod zámkou dýchania čerstvého vzduchu vytiahol hrdú nositeľku dvoch symbolov vzdoru na balkón. Nekonečná mužná sila, ktorú Kúcaný v tej chvíli v sebe cítil, vzpínala svoje končatiny a Kúcaný vysvetľoval dievčine dôvody svojho výberu predstaviteľov hlavných postáv. V prvom rade to boli krásne hlboké oči a nevinný úsmev, potom rozprával o vlasoch a potom sa vrátil k oči, spomenul aj ruky a všetko dohromady. Najdlhšie sa zdržal opisom nádherných povahových vlastností. Rozprával o dobrom srdci a prirodzenej inteligencii. Zatiaľ čo sa Kúcaného ústami rozlievali po balkóne a zaplavovali slizom celé sídlisko, jeho ruky šmátrali a hľadali prsia. Kúcaného trochu rozladila neprítomnosť predošlej nevinnosti, ktorú si, ako sa teraz zdalo, iba predstavoval. Rozhodol sa však neprestať, cítil, že vec, ktorú začal v svojom trabante, musí dokončiť. Teraz mal pocit, že predošlé odmietnutie nebolo dôsledkom pubertálnej neskúsenosti a detskej čistoty. Zrazu existovala reálna možnosť, že to všetko bola vrodenná ženská vypočítavosť, ktorá už vopred rátała s možnosťou tejto balkónovej scény. Tmavá obloha niesla informáciu o prelete stíhačiek a v zovretí kondenzačných čiar a gýčového polmesiaca cítil Kúcaný zvláštny odpor k takto naračenej realite. Sklamanie, ktoré sa rozlialo spolu s týmto neistým pocitom po jeho tele, ho nútilo zastaviť prsty uprostred pohybu a zatiahnuť jazyk do úst. Zotrvačná sila však ťahala jeho ruky a jazyk smerom k niečomu, čomu už vôbec nerozumel. Prásk.

Krv, ktorá sa pustila z Kúcaného nosa, bola jasne červená a V., ktorého ešte bolela ruka, nemo sledoval Kúcaného krv na prsiach herečky, ktorú, ako si ešte pred chvíľou myslel, miloval. Kúcaný pomaly a nedôstojne strácal vedomie a krv. V nose ho úplne bezdôvodne štekľil neexistujúci smrad výfukových plynov z jeho dávno rozbitého trabanta.

4.

Ako prvý vošiel Kúcaný, za ním šiel libretista V. Na pľace už boli esesáci, ich čierne samopaly a švihácke uniformy budili rešpekt. Sturmbannführer Kerbst fajčil sparty a opakoval repliku „K-d-e su Partisanen?“. Podľa V. bolo v štúdiu mizerné svetlo, niekoľkokrát zopakoval požiadavku na zabezpečenie dodatočného osvetlenia. Kúcaný povedal, že pri výsluchoch nesvietilo denné svetlo, „...realizmus, to je základ pre vytvorenie atmosféry.“

Kúcaný veľvážnane pobežoval sem a tam, budil dojem, že to celé organizuje. „Vážení, točime najdôležitejšiu scénu z celého filmu, venujte tomu náležitú pozornosť!“, „Esesáci, máte našťudované svoje repliky?“, „Kerbst, kde je Cherpst!“, „Je už Eva nalícená? Neprežehnajte to s mejkapom! Chcem nevinnosť!“

V. považoval celú produkciu za neskutočnú zhovädilosť a primerane tomu sa tváril. Keď ho Kúcaný vyzval, aby prepísal Evine repliky, V. poslal Kúcaného do riti. Na čo Kúcaný vôbec nereagoval a utekal do šatne.

5.

Kúcaný si je teraz istý, žiadna jednoduchá zábava nemôže aspirovať na Kúcaného rebriček umeleckej dokonalosti. Sestrička Grázlová robí rutinné zásahy na Kúcaného tvári. Karel Gott sa pokojne prechádza po záhrade svojej vily. Sanitka rozráža nedelňú zápchu smerom do mesta. V Kúcaného nose je zase tá vôňa mladosti, výfukových plynov a drsného počahu sedačiek už dávno zabudnutého trabanta. Blahosklonný jahodový cherubín zvestuje Kúcanému správu o zákrku v Betlehe-me, jeho krídla sú vystlané jemnou posadkou päperia a letky rozťahnuté k letu. Doktor Stársky zavádza infúziu a unavene žmúri do svetla. Vôbec nič z Kúcaného extatickej bolesti ne-cíti. Kúcaný je na tento mohutný cit úplne sám. Na ceste ho sprevádza len ľahká tachykardia a refluxná choroba pažeráka, v súčasnosti komplikovaná akútnym krvácaním tváre, úst a nosa. Doktor Stársky pripisuje súčasné Kúcaného rozpoloženie šoku. Kúcaný však úplne zreteľne počuje lady Karneval v hlave sestričky Grázlovej a nič z toho, čo by doktor označil za psychosomatické, nepovažuje za výplod svojej mysle. Všetko mu to pripadá reálnejšie než skutočnosť s diaľnicou a hučiacou sanitkou. Rukami šmátra vo vzduchu a hľadá neexistujúce prsia herečky, o ktoré menovaná medzitým prišla po jednej nešťastnej prehliadke žliaz. Neboli americky napuchnuté, boli jemne vykľutené a neskutočne sa hodili do Kúcaného filmu o slovenských partizánoch, ktorý napriek nim nikdy nedostal žiadnu cenu. A zaslúžil by si ju už len z úcty k ich pamiatke. Táto horkosť sa ho dotýka cez všetok ten čas, čo medzitým uplynul a spôsobuje jeho telu zakrivenie, podľa ktorého ho trafikantka rozozná už z diaľky. Má to aj dobré stránky, nemusí si spomínať na značku cigariet a názvy novin, všetko dostáva skoro bez slova. Kúcaný sa časom naučil mať rád tieto nedokonalosti, hoci by bol oveľa radšej laureátom nejakej, čo aj zanedbateľnej filmovej ceny.

Ornament, kruh, figúra, všetci sa úplne nezmyselne uzavreli a Kúcaný už, zdá sa, nevie z tejto informácie vyčítať žiadne zmysluplné posolstvo. A ani tam v diaľke necíti V. v podstate skoro žiadne zadosťučinenie.

(KRÁTENE)

Rado Lipták je absolventom Stavebnej fakulty STU. Okrem literatúry sa aktívne venuje výtvarnému a hudobnému umeniu. Hrá v skupine *Loops of exhaustion*. Je trojnásobným finalistom literárnej súťaže *Poviedka* (hlavnú cenu získal v roku 2000 a prímiu v roku 1996 a 1999).